

BUITEN

7^E JAARGANG N^O. 42.

ZATERDAG 18 OCTOBER 1913.

Foto C. Steenbergh.

DE WATERPOORT TE SNEEK, EEN DER FRAAISTE MONUMENTEN, DIE DOOR
TOEDOEN VAN VICTOR DE STUERS BEHOUDEN ZIJN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

DE ZONNEVROUW, DOOR GASTON LEROUX (16)	BLZ. 500
HET HUIS „DE WIERSE”, DOOR H. J. KREBBERS, GE-ILLUSTREERD	BLZ. 502—504
OVERIJSSELSCH E LEGENDES, II, DOOR JOSEF COHEN	BLZ. 503
JHR. MR. VICTOR DE STUERS, DOOR MR. J. W. FREDERIKS, MET PORTRET	505
SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND, I, WAT IN GRONINGEN EN DRENTHE VERDWENEN IS, GEÏLL., DOOR C. H. PETERS	BLZ. 499 EN 506
EEN ONVERWOESTBARE GETUIGE UIT EEN ONDOORDRING-BAAR TIJDPERK, DOOR C. L.	BLZ. 508
JHR. J. H. RAM †, DOOR TH., MET PORTRET	509
DE KEURING VAN ROODE-KRUIS HONDEN TE 'S-GRAVENHAGE OP 4 OCTOBER L.L. ILLUSTRATIE	509
DE FANCY-FAIR TEN BATE VAN DE VER. „HULP IN HET HUISHOUDEN” TE 'S-GRAVENHAGE. ILLUSTRATIE	510
DE „GELRIA” VAN DE KON. HOLL. LLOYD. ILLUSTRATIE	510
EEN KIJKE TIJDENS HET CONCOURS-HIPPIQUE EN DE GYMKHANA-RACES DER UTR. JACHTVER ILLUSTRATIE	510
DOOR VICTOR DE STUERS GEREDDE OUDE GEBOUWEN	510
UCHTEND, (GEDICHT), DOOR EDITH HEIDE	510

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S, BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

DE ZONNEVROUW

door GASTON LEROUX.

(16)

(Geautoriseerde vertaling).

DERDE BOEK.

HET overdadig drinken en de aanblik van het vuurwerk hadden de bevolking tot woestheid gebracht. Men had een groote pisco-fabriek geplunderd. Toen de inboorlingen van dezen koppigen drank nu allen beschenken waren, gingen ze elkaar met de brandende maïsstocken slaan, al uitroepend: „Dat het kwaad weggenomen worde”, waarbij sommigen zich deerlijk brandden.

Te midden van het rumoer bemerkte Natividad een zwijgenden, somberen mesties, die in zijn deurpost stond te mijmeren. Hij vroeg hem of hij den burgemeester te vinden wist. — Ga maar mee, zei de man en langs het houten trottoir, dat reeds hier en daar begon te vlammen, bracht hij hen naar de arena, vlak voor de kerk. Op het plein stonden drie magere palmboomen. Rond een ervan was een troep inboorlingen aan het dansen; aan den voet van den boom brandde een fel vuur, en aan een der takken bengelde iets zonderlings. De mesties wees dit zonderlinge ding aan den inspecteur, en zei droog: „Dit is de burgemeester”. Allen keken verstomd van schrik den man aan. Toen fluisterde de mesties Natividad iets in het oor, en deze zette het op een loopen, terwijl hij zijn gezellen, wild van angst, toeriep: Vluchten, Vluchten.

— Wat is er dan? vroeg François-Gaspard phlegmatiek.

— Er is... er is, dat ze hem gaan opeten.

— Hoe is het mogelijk, riep de oude heer, en snoot zijn neus om niet in een schaterlach uit te breken. Men lette echter niet op het wonderlijke gedrag van den geleerde, men maakte zich uit de voeten. De commissaris herinnerde zich een gebeurtenis, waarvan men nog te Lima gruwde: het tragisch einde der gebroeders Guttierg, die door het volk tot presidenten gekozen waren en al heel spoedig in ongenade, door hun kiezers op de markt vermoord werden, waarna de inboorlingen boven groote vuren hunne lichamen braadden, en ze daarna verorberden. Natividad reed zoo snel, dat Raymond en de markies hem slechts met groote moeite konden bijhouden. François-Gaspard kwam achteraan sukkelen, en grinnikte telkenmale. „Ik loop er niet in”, mompelde hij, — „al hingen ze een dozijn van die ledepoppen aan een boom om me bang te maken”.

VIERDE BOEK.

De Dictator.

I.

Te Arequipa was het feest. De bevolking der stad en der *campina* 2) verzamelde zich op het marktplein om den intocht bij te wonen van den wakkeren Garcia, wien men reeds den bijnaam

van „de goede dictator” gaf. Deze heer had beloofd, binnen veertien dagen de geheele regeering op te ruimen, de regeering, die, naar hij zeide, Peru geruineerd had.

De inwoners van Arequipa, politiek aangelegd als ze waren, voelden wel voor dergelijke plannen; ze hielden wel van een revolutie, nu en dan. Niets beviel hun zoo goed, als af en toe een nieuwen „redder” des vaderlands feestelijk in te halen. Dien dag hadden ze dan ook hun Zondagsche kleederen aangetrokken, en de vrouwen kwamen met armenvol afgesneden rozen naar buiten, om er straks den dictator mede te bestrooien. De Indianen, daareven van de markt teruggekomen, namen in groote drommen aan het feest deel.

Te allen kant rond het plein zag men tapijten en guirlandes en vlaggen, de kerktorens, de daken der huizen en de versierde balkons waren zwart van toeschouwers. Hoog boven de stad uit hief de Misti, een der hoogste vulkanen der wereld, zijn blinkende kruin van versehe sneeuw. De klokken bromden. De kanonnen bulderden.

Dan trad plotseling een groote stilte in.

Vervolgens klonk er een fanfare. En een hevig gejuich brak los uit de menigte. De troepen gingen defileren. Anders dan in Europa, is hier de gewoonte juist, dat de bagage, proviand en ammunitie voorafgaan. En het was een wonderlijke troep, die daar voor het eigenlijke leger uitliep: vele muilieren en lama's, bevracht met zakken en koffers, met keukengerei en wapens. Vervuilde, armoedige Indianen leidden die dieren bij den teugel, vrouwen en kinderen bepakt met balen en kisten krioelden daar tusschen door. En daarachter kwam gansch een leger van *rabonas* 3) uit Bolivia, welke luide door het volk werden toegejuicht.

De stoet dezer *rabonas* was nauwelijks voorbij, of daar trad het eigenlijke leger aan. Eerst de bevelhebber Garcia. Gezeten op een fraaien hengst, en gekleed in een schitterend uniform, glansde hij als de zon temidden der glorie van zijn generalen staf. Garcia was zeer groot; zijn steek met wapperende pluimen stak ver boven allen uit. Een hernieuwd, thans nog heviger geschetter van trompetten begroette hem, en hij leek dan nog te groeien. Hij was prachtig, schitterend. Hij gaf licht af, om zoo te spreken. Hij zag er ontzaglijk fier uit, en draaide de punten van zijn zwarten knevel op, waarbij hij een stel hagelwitte tanden vertoonde aan het opgetogen volk.

Hij glimlachte naar de dames, die zich op de balkons der huizen verdrongen, hem jubelend bij zijn voornaam, Pedro, begroetten. Deze dames namen in hun geestdrift de bloemen van hun corsages en bestrooiden er den held mede.

Garcia trok zoo tweemaal het plein rond; dan hield hij zijn paard in, en hij stond nu tusschen twee kanonnen. Zijn generale staf omgaf hem als een schitterende mantel. Voor hem bevonden zich twee Indianen, die hunne standaarden van bonte, aaneengenaaide lappen, zwaaiden. Deze Indianen droegen witte overkleeden en hunne hoofden waren versierd met hoeden vol kakelbonte veeren. Voortdurend bewogen deze kerels hun vreemdsoortige, sjofele banieren, ten teeken van onderwerping aan de nieuwe regeering.

Inmiddels hadden zich rondom op het plein vijfhonderd infanteristen en tweehonderd ruiters opgesteld. Een zwerm jonge meisjes, in keurige witte japonnen, met de kleuren van Garcia gegarneerd, naderde en bood den triumphator bloemkransen aan. Daarbij zeiden zij een heel lief gedicht op, en de overwinnaar was wel zoo minzaam, ernaar te luisteren, onderwijl voortdurend zijn knevels opdraaiend, en de fraaie tanden toonend. Nu en dan knikte hij vanuit de hoogte goedkeurend. Toen zij geëindigd hadden, bukte hij zich glimlachend naar voren en liet zich de kransen aan den arm rijgen, op de manier zooals een slagersjongen zulks met worsten doen zou. En dezen kostelijk versierden arm stak hij daarna in de hoogte om stilte te gebieden.

En iedereen zweeg, zoowel op aarde als in de hemelen.

En in die weidsche stilte schreeuwde de dictator: „Leve de vrijheid!” Het volk brulde als een onstuimige zee.

En wederom stak hij den omkransen arm op, en begon met luider stemme zijn programma bekend te maken: „Vrijheid voor een ieder, behalve voor de kwaden. Hebben wij, ik vraag u, met zulk een programma nog een parlement noodig?”

— Neen, neen, bulderde het volk geestdriftig. — Leve Garcia! Leve Garcia! En onmiddellijk daarop klonk het woest en dreigend: „Muera, muera Veintemilla! Muera el lagron de salitra!” (Dood aan Veintemilla! Den salpeterdief!) De laatste scheldnaam vond zijn oorzaak in Veintemilla's geknoei bij salpeter-concessies.

Garcia was, behalve een groot veldheer, ook een groot redenaar. Hij wilde dit aan het saamgestroomde volk bewijzen, en verhaalde hun het verloop van zijn tocht, en hoe hij, met zijn dappere mannen, in de vlakte van Cuzco de „salpeterdieven” verslagen had.

In zijn extaze richtte hij zich op in de stijgbeugels en sprak luider en luider. Doch een belachelijk incident deed zich thans voor. Op het onverwachts begon een hevige regenbui. En allen stoven uiteen om zich in portieken en huizen en café's te gaan verschuilen. De infanteristen zochten een goed heenkomen: de ruiters stegen af, gespten hun zadels af en zetten die, bij wijze van parapluies, op de hoofden, wat een mal gezicht gaf. De *rabonas*, kakelend en druk gebarend van de schrik, vonden al spoedig een middel om zich te beschutten: ze trokken hun rokken over het hoofd, wat ook al allesbehalve plechtig was om te zien, dat verzeker ik u.

Garcia was woest over deze teleurstelling. Hij week geen vinger-

breed voor den stortregen, en bedreigde zijn generaals, die dit wel mochten doen, met de doodstraf. Deze hielden dus stand onder het machtige stortbad.

Garcia zelf gaf zich niet eens in zooverre gewonnen, dat hij op het zadel zitten ging; opgericht in de stijgbeugels bleef hij staan, en wierp een dreigenden blik naar den hemel, terwijl hij zijn vuist boosaardig schudde.

Toen naderde de chef van den generalen staf hem eerbiedig, maakte driemaal het saluut, en zeide:

— Excellentie, ge moet er den hemel geen grief van maken, dat het zoo regent. Het is niet zijn schuld, maar gijzelf, Excellentie, hebt met uwe kanonnen den wolken deze stortbuien bevolen.

— U hebt gelijk, zeide Garcia trotsch, het zijn mijne kanonnen, die dit onheil hebben aangericht. Welnu, ze moeten het dan herstellen ook.

Hij beval nu, dat men onmiddellijk de batterijen opstellen zou. En zoo geschiedde. Een goed onderhouden geschutvuur werd op de wolken gericht, tot deze ophielden met regenen, wat vrij spoedig gebeurde. Toen riep de dictator met een donderende stem over het plein: „Zoo, ik heb dan toch het laatste woord gehad!” 4)

II.

Voor een der vensters van de „Jockey-club”, een herberg voor muilezeldrijvers, welke aan een der hoeken van het marktplein was gelegen, stonden markies de la Torre en Natividad met ongeduld het einde der zonderlinge plechtigheid te verbeiden. Zij verlangden onstuimig naar den afloop want zij wilden dadelijk spreken met Garcia, op wien zij nu al hun hoop gevestigd hadden.

Te Pisco hadden zij de zekerheid gekregen, dat de troep Indianen met Maria-Theresia daar zee gekozen had, zich nog wel bedienend van de sleepboot welke aan den markies behoorde en voor het verkeer der Guano-schepen tusschen de eilanden en het vasteland gebruikt werd, wat opnieuw bewees, dat de ontvoering goed was voorbereid en men de Indianen, door Maria-Theresia ontslagen, de eenigen die den dienst dezer sleepbooten kenden, daarvoor gebruikte had.

De reis, welke de troep door de Sierra maakte, had geen ander doel dan mogelijke vervolgers te misleiden. De geheele tocht was erop aangelegd, om ten slotte in de costa te geraken, van Pisco te varen naar Mallendo, zoo naar Arequipa, en vandaar naar Cuzco.

De markies en Raymond, de steeds gemoedelijker wordende François-Gaspard en Natividad, die reeds begon te wanhopen, scheepten zich op hun beurt in voor Mollendo. Vandaar ging het per spoor naar Arequipa, waar ze een paar uren later dan de roode Punchos aankwamen.

De stad was in rep en roer. De voorbijgangers, welken zij om inlichtingen vroegen, gaven hun nauwelijks antwoord. Eensklaps hadden zij in een Indiaan, die voor hen uitliep, Huascar herkend, en hem volgend, ontdekten de reizigers het verblijf van Maria-Theresia en haar broertje. Het was een klein huisje van baksteen, aan het eind van een straatje, dicht aan den oever der Rio Chili. Een tiental Indianen hield er de wacht. De markies en Raymond mochten zelfs niet naderen, soldaten riepen hun toe, dat ze om moesten keeren.

Dus de manskappen van Garcia bewaakten de *zonnevrouw*! Dit was volkomen ongelooflijk.

— Garcia weet natuurlijk niet, wat er gebeurt, — anders zou hij mijn dochter wel bevrijden, zei de markies, — daarvoor ken ik hem. Hij heeft zijn gebreken, maar hij is dan toch een beschaafd man. Hij heeft me eens om de hand van Maria-Theresia gevraagd. Kom, we zullen met hem gaan spreken.

Maar Raymond wilde het huis, waar Maria-Theresia verblijf hield, niet uit het oog verliezen, en zei, niet van de plaats te wijken. Indien het aan hem gelegen had, het gezelschap zou als een troepje konijnen zijn doodgeschoten. Doch Natividad wist hem het dwaze van zulk een houding onder het oog te brengen, hij wees er den jonkman op, dat men niet op een paar lijken meer of minder kijkt ten tijde van een oproer, en dat men door zich te laten dooden, Maria-Theresia en haar broertje niet verloor uit hunne gevangenschap.

Raymond beloofde nu voorzichtig te zijn, en ging zich opstellen in een kleine boot, welke in de nabijheid gemeerd lag, en vanwaar hij het huisje kon zien met de op- en neergaande schildwachten.

De markies en Natividad waren daarop naar de herberg gegaan om op het eind der vertooning te wachten en dan met Garcia te spreken. Intusschen aten zij een weinig. De markies had wederom moed gevat. Hij kende Garcia goed, zou hem zijn steun en die zijner vrienden toezeggen, stemming voor hem maken te Lima. . . Enfin, een man van eer als Garcia zou niet dulden, dat men Maria-Theresia gevangen hield.

Natividad geloofde dit gaarne. Hij oordeelde het ook het allerbest, zoo snel mogelijk naar Garcia te gaan. Het denkbeeld dat hij aan den dictator zou worden voorgesteld, was hem ook lang niet onaangenaam. Hij zou tegenover hem niet meer praten dan hij wilde. . . . Het was wel goed de menschen te kennen, die mogelijk aan het bewind konden komen.

Wat François-Gaspard aangaat, die had men verlaten, terwijl hij vol bewondering den plechtigen intocht gadesloeg. De oude heer zat nu vermoedelijk hier of daar aantekeningen van het geziene te maken.

Garcia mishagde den markies uitermate. De la Torre hield

wel van schittering, maar het smakeloze was hem zeer weerzinwekkend.

— Ik had niet gedacht, dat hij zoo'n zot was, verklaarde hij, te Lima was hij eenvoudig. Maar hij is en blijft een mesties.

— Het geluk heeft hem verblind, zeide Natividad, — hij weet geen maat meer te houden.

— In elk geval zal hij me mijn kinderen teruggeven.

Als Garcia van het plein wegreed, volgden beiden hem. Aan den ingang der straat, waar het paleis van den nieuwen president stond, werden zij door soldaten tegengehouden, doch de markies praatte zoo stellig, en hooghartig over zijn „vriend” Garcia, dien hij onmiddellijk spreken moest, dat men hen beiden door liet gaan.

Aan de wacht gaf De la Torre zijn naamkaartje af. Een officier kwam dadelijk daarop beiden verzoeken hem te volgen. Zij lieten zich dit geen tweemaal zeggen.

Het huis was vol soldaten. Hier en daar lagen zij te slapen met hun geweer in den arm.

Eindelijk duwde de officier de deur open, en men trad de slaapkamer van den president binnen. Deze was bezig raad te houden met zijn ministers, den vorigen dag door hem benoemd. Deze hooge beambten van den staat zaten hier en daar door het vertrek verspreid, eenigen op het bed, anderen op een tafel, wederom een ander op een zak met waschgoed. Zij regelden al sprekend en twistend de belangen des lands.

De bezoekers werden zeer hoffelijk ontvangen. Garcia had zich juist geschoren; hij stond in zijn hemdsmouwen, over een waschkom gebogen, zich met zeep het gezicht te reinigen. Beminnelijk snel liep hij op den markies toe, terwijl hij een sneeuw van zeepvlokken om zich henen spreidde. — Verontschuldigt me, *señor*, begon hij, — verontschuldigt me. Wat ge hier ziet, is de eenvoud der Ouden! Ik ontvang ge in mijn slaapvertrek als een vriend. Want ik hoop, dat ge als vriend van het nieuwe gouvernement komt, markies. Vergun mij, u aan de ministers voor te stellen.

Zij gingen rond.

Hij begon met den minister van oorlog, die schrijlings op een peluw zat; hij eindigde met den minister van post en telegrafie, een afzichtelijk mesties, die op den waschzak zich onledig hield met het pruimen van tabak.

— U ziet, u ziet. Geen overbodige vormelijkheden. Ik ben een type, als Cato. De oudheid markies, de oudheid! Die is ons voorbeeld. Dat waren mannen in die dagen. De goede *padres* hebben het mij in mijn jeugd reeds geleerd. Ja, ja, ik heb een uitmuntende opvoeding gehad.

Hij lachte gemoedelijk, en verzocht zijnen gasten plaats te nemen, waar er gelegenheid toe was. Dan vervolgde hij: U begrijpt, u begrijpt, al die kunsten, die etikette, is mooi voor. . . . de buitenstanders. Voor de menigte. De menigte moet men door vormelijkheden en staatsie tot bewondering brengen. Wie dat niet doet, is weg. Die is finaal weg, markies, geloof me.

Hij lispelde een weinig en liet de inktzwarte oogen rollen. Zoo-als hij daar stond, zou hij als boeman voor kinderen kunnen dienen. Ondanks zijn schrikwekkend uiterlijk was hij echter edelmoedig, en ook niet zonder gultigheid.

— Hebt u de revue gezien? Goed hè? Wat een soldaten, niet waar? Wat een leger, hè? Ja, en dan moest u ze zien in het vuur! Dat schiet er maar op los; ze gaan er mee om of het voetzoekers en sissers zijn. . . . En wat een regen, niet waar? Het goôt, het goôt. Maar het hield dan toch maar op. O, zoo! . . . En wat zeggen de menschen in Lima van me? Hoe vinden ze me daar wel?

Al dit praten had de nevenbedoeling, de bezoekers intusschen eens goed op te nemen. Hij poogde onderwijl ook na te gaan, wat ze in hun schild voerden. Wellicht werden ze hem gestuurd door Veintemilla. Misschien wel om lijfsbehoud voor dezen te vragen, of om te onderhandelen over den vrede; hij zon reeds op een antwoord. Hij besloot, niet toe te geven, in niets, en stand te houden tot zijn geld op was, en hij was zeer rijk. Neen, neen, zoo- lang hij leefde, zou hij geen duimbreed uit den weg gaan.

Eindelijk kon de markies een woord plaats. — Ik kom den beheerscher van Peru begroeten! zei hij.

Bij deze woorden keek Garcia op. Hij was zich reeds aan het afdrogen; boven den helderwitten handdoek kwam de donkere kleur van zijn gelaat nog meer uit. „De beheerscher van Peru! Hm!” Hij wist, dat De la Torre een vriend van Veintemilla was. Wat kon dit bezoek beteekenen? En vooral, wat beduiden die woorden? Van dit oogenblik af was hij nog meer dan voordien op zijn hoede.

Wat Natividad aangaat, deze was bij de woorden van den markies kersrood geworden. „Ik ben gecompromitteerd”, zei hij vol overtuiging tot zichzelf, en het speet hem, dat hij meegegaan was.

De markies vervolgde: Ik ben naar den beheerscher van Peru gekomen, den man, die „vrijheid voor een ieder, behalve voor de kwaadwilligen” waarborgt, om hem te vragen, mij mijn dochter en mijn zoon terug te geven. Want die heeft men me allebei ontstolen!

(Wordt vervolgd).

1) Charles d'Ursel, „Voyage au Pérou”.

2) buitenwijken,

3) In die streken voert elke soldaat, behalve zijn wapens en proviand, ook een vrouw met zich mede. Deze vrouw verstoelt de kleeren van den soldaat dien zij vergezelt, zij kooft zijn eten, poetst zijn wapens; in het kort, zij doet zijn huishouden. Deze vrouwen noemt men *rabonas*.

4) Historisch. Precies zoo gedroeg zich generaal Dara, te La Paz, toen hij tot dictator was uitgeroepen.

Foto C. Steenberg.

HET HUIS „DE WIERSE” BIJ VORDEN.

HET HUIS „DE WIERSE”.

HET BUITENVERBLIJF VAN VICTOR DE STUERS.

ALS we van 't dorp Vorden uit den straatweg naar Ruurlo opwandelen, zien we na eenige minuten 't Huis te Vorden als wegschuilend achter mooie boomgroepen, terwijl op den achtergrond zich halvemaaenvormig 't schoone bosch verheft, dat met zijn uitloopers het kasteel als omvat houdt.

Een twintig minuten later vertoont zich links van den weg, tusschen statig geboomte, waaronder ook een prachtige plataan, de Wientjesvoort, een vriendelijk buiten, ook al aan de Vordensche beek, thans bewoond door den heer Brantsma. Verder wandelend bereiken we welhaast de R. Kath. Kerk op den Kranenbarg, een gehucht in de buurtschap Mossel. Op kosten der familie Van Dorth werd ze door den bekenden architect P. J. H. Kuypers gebouwd. In 1847 werd met den bouw begonnen en in 1867 werd ze door bisschop Schaepman tot bedehuis gewijd. In de onmiddellijke nabijheid verheft zich nu een klooster voor monniken, behorende tot de orde der Franciscanen.

Na nog een half uur wandelens zien we, eveneens ter linkerzijde, op eenigen afstand het kasteel 't Meddeler verrijzen, en dan, als we voortgaan, wordt, ook al weer links van den weg, het landschap buitengewoon boschrijk.

En vervolgens, een landweg inslaande, bereiken we langs slingerende wandelpaden het Huis de Wierse, dat geheel achter hoog geboomte verscholen ligt.

Schilderachtig verheft zich deze adellijke huizinge tusschen veelsoortig geboomte, 't welk hiër statige lanen vormt en daàr een mooie boomgroep, te midden van vruchtbare akkers en frischgroene weiden, te zien geeft, met flinke boerenhoeven er tusschen en verder boschgrond, waardoor goed onderhouden wandelpaden kronkelend voortloopen.

We bezochten het oude slot op een schoonen voorjaarsmorgen. Alle boomen en struiken waren groen-overwaasd, de wilde bloemen geurden en fleurden en de wildzang jubelde zijn schoonste liederen.

Door een statige laan naderden we 't oude kasteel. De grauwe muren, met een kleed van immergroen klimop omhuld, rezen op uit een breede gracht en 't klokketorentje op de spits spiegelde zich in 't blanke water diep beneden. 't Was er als een hof van Eden.

Statige boomen: een bruine beuk, een zilverpopulier en andere reuzen staan als wachters om het Huis.

Twee hoge tulpenboomen, die in Juni een schat van bloemen zullen vertoonen, verheffen zich oostelijk van 't kasteel.

In den tuin zal men, als 't weer zomer is, zeven verschillend gekleurde perken van lathyrus, viooltjes in twaalf kleuren en een paar dozijn verschillende soorten van rozen zien bloeien. De rozentuin is in Engelschen stijl aangelegd.

Hoor hoe 't beekje ruischt en klatert.

Door een sluisje opgestuwd, vormt het ginds onder 't overhangend hout een aardig watervalletje.

't Is de Vordensche beek, die met bevallige bochten langs den noordrand van 't buiten slingert en er enkele vijvertjes voedt ter zijde van 't Huis, waar een paar heuveltjes verrijzen, met rijzige sparren en andere boomen gekroond.

Rondom liggen hofsteden zoo mooi in 't lommer der hooge, oude boomen.

Over ruime vlakten van akkerland of weide zien we hier en daar een alleenstaande eik met breede kruin, den forschen stam vaak met eilooft omkranst en verder op weer lanen en bosschen.

Aan de noordzij der beek ligt een hooge, ruime esch, waarachter meer in de laagte al weer bosschen den horizon begrenzen, tot waar heel in de verte de heuvels tusschen Lochem en Barchem blauwen.

Naar 't Westen ligt het Wierserbroek, al in oude kronieken genoemd en daarachter den Wildenborch, roemruchtiger gedachtenis.

Het Huis de Wierse is al * * * eeuwen oud. Evenals 't Meddeler behoorde 't in de 15de eeuw aan heer Jacob van Hackfort. Van dezen is bekend, dat hij buiten de Laarpoort te Zutphen, dus aan den kant van Warnsveld, een tehuis stichtte „voor arme boertjes”.

Heer Jacob verdeelde zijn uitgebreide bezittingen onder zijn zonen (1504).

Burgemeester P. G. Gallée was zoo vriendelijk me 't volgende omtrent de vroegere bewoners van de Wierse mee te deelen:

„In het markenboek komt voor als eigenaar van de Wierse in 1740 L. H. B. S. van Heeckeren. Een honderd jaar later, tot 1841, was eigenaar L. Baron van Heeckeren. Na den dood van R. J. van Heeckeren, gep. kapitein (in 1856) is de Wierse publiek verkocht. Eigenaresse werd toen S. A. Baronesse van Heeckeren

van Kell, wonende te Ruurlo. In 1864 is de Wierse overgegaan bij erfenis aan mr. W. Baron van Heeckeren van Kell en in 1870 aan J. B. van Limburg Stirum en J. L. Baronesse van Heeckeren van Kell. Beide zijn in 1893 overleden, waarna huis en goed kwamen aan A. C. Gravin van Limburg Stirum en Jhr. mr. Victor Eugène Louis de Stuers".

Tot voor ettelijke jaren was derhalve eigenaar de Graaf van Limburg Stirum. Deze was in de streek gunstig bekend om zijn vriendelijkheid en hulpvaardigheid. Altijd vond men hem gereed om zich voor een goede zaak, die zijn sympathie had, opofferingen te getroosten.

Tegenwoordig eigenaar is dus Jhr. mr. V. E. L. de Stuers, beter bekend als Victor de Stuers, het algemeen bekende lid van de Tweede Kamer voor 't district Weert, die 't eerst krachtig zijn stem heeft laten hooren tegen het onbesuisde sloopen onzer meest merkwaardige monumenten en nog altijd voor deze goede zaak op de bres staat. Hij huwde een dochter van voornoemden Graaf en bewoont in de zomermaanden het Huis, waarvan de voorzaal ten zuiden smaakvol is ingericht, in ouden trant, als in vroeger eeuwen. Verguld leeren behang dekt de muren. Men vindt er een antieke kast, een antieke schouw met haardplaat, met aan weerszijden kunstige antieke poppen. Tafel, stoelen, meubelen, alles is hier in ouden stijl gehouden.

De andere kamers zijn geheel of gedeeltelijk naar de eischen van onzen tijd ingericht.

't Is een hoogst gezellig Huis in een mooie, boschrijke streek, een waardig verblijf voor den merkwaardigen man, die er in de zomermaanden van het buitenleven komt genieten.

(Slot volgt).

H. J. KREBBERS.

Overneming verboden.

OVERIJSSELSCH E LEGENDES.

II.

AALTJEN EN BERENDJAN OF SPEL VAN VERWISSELINGEN.

WANNEER wij kinderen bij den haard zaten en het vuur sloeg fel-bloed-rood langs den koperen ketel, terwijl rossige gloed vlak gleed langs de gapende afgronden der koolzwarte gebinten van den zolder, en een nevel even warm getint streek over 't egaal-grijs van den kalkmuur, dan, als oude Tutert aan 't vertellen was (vrede zij zijn gebeente!) leefden wij in de andere wereld, waar alles mogelijk is.

En daar in de boerekamer is de Wilgeman voor ons allen een tweede Sinterklaas geworden, die altijd goed was voor kinderen en groote menschen, als ze braaf waren. Hij leek op een gewonen wilg, wanneer er niets gebeurde, dat hem kwaad maakte: maar als hij kwaad was, dan werd hij zoo groot en zoo breed als een hooge eik, en donderend werd zijn stem.

Het was niet geraden uit te gaan, als de Wilgeman boos was. Zijn adem was sneller en forscher dan de stormwind, en hij wierp harde steenen door de lucht, die nog een gat hebben geslagen bij den Galgenbeld.

Doch Gait Tutert heeft bijna niets dan goeds van den Wilgeman verteld, en een der liefelijkste geschiedenissen is wel van Aaltjen en Berendjan, die hem om bijstand hadden gesmeekt, omdat Aaltjen's vader, Bartes Aarnink, tegen hun huwelijk was.

Bartes Aarnink wilde voor zijn dochter niet een armen knecht, zooals Berendjan er een was, maar hij wilde, dat Aaltjen zou trouwen met Scholteboer, heisa! rijker dan een edelman, doch zoo leelijk als een katuil, en zoo verdraaid als een afgestroopt konijn; hij had dunne, lange pooten als een reiger, en een kort opgeblazen lichaam, met hoopen vet om rug en ribben, en zijn buik was zoo groot als een kruiwagen; om zijn rond, rooden nek lagen rimpels als hoepels om een vat, zijn hoofd was bol, en er hingen vetplooien inplaats van een baard onder zijn neergezakte kin; zijn oogen waren klein en diep-ver-

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS „DE WIERSE”, ACHTERZIJDE.

scholen, van boven leek hij wel op een gemest varken, en van onder op twee rietstengels of op een zeepbel, gevangen tusschen twee kleine twijgjes, of op een varkensblaas gehouden door een paar smalle pinnen, of op een speelbal, geklemd tusschen wijs- en middelvinger van een jongen knaap.

En was hij nu maar alleen leelijk van gestalte geweest....

Hij was bovendien zoo vrekkelig als een hamster, en zoo begerig als een kiekendief. Nooit had hij een vroolijk liedje gezongen, en als hij op een weg ging vol van zonnelicht, dacht hij aan zijn geld; als de nevel over het veld hing, en iedereen stil was, de ziel vol angst om de alomme eenzaamheid, dacht hij aan zijn geld, en aan zijn geld alléén.

Eerst, nu hij oud was, wist hij, dat er voor geld iets te koop viel, en zijn blik had de koopwaar uitgezocht onder de meisjes van het dorp.

Aaltjen Aarnink was het geworden.

Zonder zich lang te bedenken had de vader toegestemd, en de arme Berendjan moest nu maar zien, dat hij zichzelf troostte.... kans om haar te ontmoeten had hij niet meer — daarvoor zorgden de twee ouden wel, die het jonge meisje gevangen hielden....

Ach en wee!

Berendjan zwierf om Aarnink's hoeve, en hij zocht, of hij niet een glimpje van haar ontdekken kon, al was 't maar een vinger, of haar mond, 't was hem genoeg geweest, ja al had hij haar stem slechts een oogenblik gehoord. Zóó dwaas en verliefd was zijn hart, en zoo onschuldig zijn liefde. Zie! wat deerde 't hem,

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS „DE WIERSE”, VOORZIJDE.

dat hij zoo'n beetje werd uitgelachen? Wist hij niet, dat Aaltjen jong was als hij, en even dom-veel van hem hield?

Terwijl hij eens dicht bij haar woning stond, en aarzelend naderde, bedacht hij, dat hij als Zondagskind was geboren, en dat de Wilgeman hem misschien wilde helpen, wanneer hij 't hem vroeg. Nauwelijks had hij dit gedacht, of er klonk een zacht geruisch door de lucht, als een kabbeling, die door het water gaat; zoo stil, als een ver geluid in den nacht, hoe dichtbij het ook klonk.

Berendjan bleef staan: de schrik scheen den stroom van zijn bloed te stremmen, en zijn brein was met vrees vervuld.

„Wees niet bang, Berendjan”, hoorde hij naast zich een vriendelijke stem. „Ik ben de Wilgeman, en jij bent een Zondagskind. Er zijn weinig Zondagskinderen onder de menschen.... de meesten zwoegen om het geluk te bereiken, en nooit bereiken ze het. Maar de Zondagskinderen doen geen moeite en vinden het geluk. De meesten weten dan niet, wat ze er mee doen moeten, en spelen ermee. Geniet jij 't ernstig, Berendjan”.

„Dat wi'k”, zeide de jonge boer en hij zonk neer op zijn kniën.

„Je hoeft niet te knielen” — ging de vriendelijke stem voort, „maar kom! we zullen eerst eens licht maken, dan kunnen we elkaar beter zien”.

Hij draaide zevenmaal in de ronde, en stampte toen driemaal met zijn voet op den grond. „Ziezoo — nu is er vuur.”

Inderdaad sloegen er hel-witte vlammen maar zóó uit den bodem, die zich niet uitbreidden en in denzelfden omtrek bleven branden.

Berendjan zag den Wilgeman duidelijk.

Was dat nu de Wilgereus, zooals hij zoo dikwijls werd genoemd?

Een gewoon, klein manneke, net een boertje uit Windesheim. Zou hij machtiger zijn dan Bartes Aarnink en Scholteboer tezamen? Hij zag hem even twijfelend aan. —

„Meen je, Berendjan, dat Bartes Aarnink en Scholteboer vuur kunnen maken?” vroeg de Wilgeman. „Je zult zien dat ik je helpen kan.”

„Je hebt geliek. Als d'r êene mien helpen kan, bin ie 't.”

Foto C. Steenbergh.

WAND VAN DE EETZAAL IN HET HUIS „DE WIERSE”.

„Vertrouw op mij, Berendjan. Jij kunt er niets aan doen, dat je een Zondagskind bent en ik ben op de wereld, om Zondagskinderen voort te helpen.”

Zegenend legde hij zijn hand op Berendjan's donker hoofd. „Vertrouw op mij.”

Het vuur doofde ineens, de grond, de lucht en de hemel werden één in den nacht, en de echo van een klank trilde uit in de geluidloosheid.

Berendjan hield zijn adem in, luisterde.

Er ritselde geen blad, er bewoog geen rimpel — een verlaten ridderzaal was het duister. Hij had zijn leven willen geven voor een enkele trilling in die starre roerloosheid, voor het sidderen van een enkel lichtje, voor 't beven van een zoelen windstroom, voor 't wiegelen van een tak....

In de wereld was niets van de woorden gebleven, die de Wilgeman had gesproken.... Alleen binnen zijn geest en zijn ziel gonsde de stem na, liefelijk-doordringend, als van een ver klokje.

Hij zwierf tot in den volgenden morgen, en de stem was in zijn bloed als het zonlicht van een lentedag in de lucht, als water tusschen de oevers van een rivier, alles vullend, compact, zonder onderbreking van iets anders. De stem bleef bij hem, gelijk een schaduw bij een beeld, gelijk een vlek voor de oogen van een man, die in fel licht heeft getuurd.

Het gaf hem vrede en zekerheid, de volgende dagen. Hij wist, dat de Wilgeman hem zou helpen, en hij had alleen maar af te wachten, op welke wijze.

Den derden avond, nadat Berendjan den Wilgeman had ontmoet, zat Bartes Aarnink alleen met zijn dochter thuis.

Het was het laatste licht der schemering; Bartes Aarnink boog zich over zijn spinrad, om nog iets te kunnen zien, eindelijk stond hij op.

„Wi zult gaan rusten.”

Ach, hij wist het niet, dat er dezen nacht weinig van rusten zou komen.

Hij stond even stil....

„Wat hei 'j vader?”

„Ik gleuve, dat de koa is los-ebroken.”

Buiten, heel dichtbij, onmiddellijk bij het huis, klonk het angstig geloei van het dier, dat de stal niet terug kon vinden.

Bartes Aarnink verliet de hoeve.... riep het verdwaalde dier toe....

Hij meende, dat het zijn stem wel zou herkennen: instee van dien ging de koe van hem weg, als een lichaam van lichte schaduw langs den duisteren nacht.

„Kom hier, mien beestken,” riep Bartes.

Zachtjes loeide het dier, even-angstig. De boer bedacht, dat er weleens wolven op de heide konden zijn, en snel volgde hij — de koe holde voor hem uit. 't Leek, of zij in haar ren hoog boven op haar staart een licht medezwaaide, als van zwavel, en verbijs-terd bleef Bartes weer even staan, denkend aan tooverij.

„Wat zal mien noe gebeuren?” peinsde hij.

't Scheen, of het verdwaalde dier nu wist, dat hij stilstond.... het wachtte.... loeide.... en eerst, nadat hij weer had besloten het te achterhalen, holde het weer weg, de lichtende staart hoog-zwiepend, hem verder en verder van huis lokkend.

(Slot volgt).

Overneming verboden.

JOSEF COHEN.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS „DE WIERSE”. NOORDWESTZIJDE.

Jhr. Mr. VICTOR DE STUERS.

DEN zosten October hoopt Jhr. Mr. Victor de Stuers den dag te herdenken, waarop hij voor zeventig jaren te Maastricht het levenslicht aanschouwde. Geboren uit kunstlievende ouders en opgegroeid in een artistieke omgeving, openbaarde de zin voor het schoone zich reeds spoedig in den jongen De Stuers, die het niet alleen liet bij het bewonderen van wat anderen hadden gewrocht, maar ook zelf scheppend de kunst heeft beoefend; men denke aan de teekeningen, die De Stuers in zijn studententijd aanbracht op de muren der Leidsche hoogeschool, en aan zijn talrijke schetsen en karikaturen, waarvan verschillende zijn gepubliceerd.

Na zijn promotie in 1869 vestigde Jhr. De Stuers zich in Den Haag als advocaat bij den Hoogen Raad. Het was in dien tijd, dat hij zich begon te ontwikkelen tot den man, dien ieder Nederlander kent als den onvermoeiden strijder voor het behoud der oude monumenten. Zijn eerste schrede in deze richting betrof een terra-cotta model, door Rombout Verhulst vervaardigd voor het praalgraaf van Tromp in de oude kerk te Delft. Bij den antiquair Sarluis ontdekte hij dit meesterstuk, waarna hij zich terstond tot de regeering wendde, opdat deze het voor het rijk kon aankopen. Al zijn pogingen daartoe mochten het verzet en de laksheid der ambtenaren niet overwinnen.

Zijn ijver verflauwde door deze mislukking niet. Integendeel! Steeds meer kwam Jhr. De Stuers tot de overtuiging, dat iets voor de monumenten, die hem zoo lief waren, moest worden gedaan. Toen was het, dat deze jonge man van nauwelijks dertig jaren geheel 't land verstomd deed staan door zijn beroemd geworden Gidsartikel: „Holland op zijn smals!“. In hartstochtelijke bewoordingen wekte hij zijn landgenooten op, toch niet blind te zijn voor het schoone, dat de oude monumenten bieden, en niet in dwaas en onvergeeflijk vandalisme al de fraaie en merkwaardige gedenkstukken uit het verleden op te offeren. De meer dan ergerlijke verkoop van het Boscheoksaa werd als waarschuwend voorbeeld gesteld, een handeling, die door een officieele commissie in België werd beschreven als: „un acte, qu'à juste titre on doit flétrir du nom de vandalisme et stigmatiser de l'épithète de barbarie!“

Het resultaat, dat Jhr. De Stuers bereikte, was de instelling in 1874 van het College van Rijksadviseurs voor de monumenten van geschiedenis en kunst, welks secretariaat hem werd opgedragen. Veel genoeg heeft deze Commissie hem niet gebracht. Na talloze conflicten en voortdurend getwist, werd zij in 1876 reeds opgeheven.

Inmiddels was op 1 Juli 1874 een afzonderlijke afdeling voor kunsten en wetenschappen aan het Departement van Binnenlandsche Zaken ingesteld. Jhr. De Stuers werd als referendaris aan haar hoofd geplaatst. In deze functie kon hij zich in zijn volle kracht toonen. En die kracht was reusachtig. Het is verbazingwekkend, wat hij, die na den val der Commissie van adviseurs geheel alleen stond voor zijn moeilijke taak, voor de monumenten van geschiedenis en kunst heeft weten tot stand te brengen ondanks de onverschilligheid en de tegenstand, waarmee hij te worstelen had. Talrijk zijn de oude gebouwen, die hij van den ondergang heeft gered ¹⁾. Geen moeite was hem daarvoor te veel. Desnoods ging hij in persoon er op uit, om met de eigenaren of beheerders te spreken en ze zoo mogelijk te overreden. Zijn voorbeeld werkte bezielend op anderen. Waar alle andere middelen faalden, om een belangrijk bouwwerk te behouden, kocht hij het een enkele maal uit eigen beurs aan, ten einde het daarna aan rijk of gemeente te schenken, die zelf nalatig waren gebleven. Op deze wijze werd „het Lammetje“ te Veere, een der fraaiste laat-gothische gevels in ons land, eigendom van het rijk, terwijl de schenking van een andere gothische woning aan de gemeente Sluis in het verschiet is.

Wenschte een kerkbestuur of gemeente een haar toebehoorend gebouw te restaureeren en kon het lichaam niet over voldoende middelen beschikken, dan was Jhr. De Stuers steeds bereid den strijd met op dit punt steeds zuinige ministers weer aan te binden. Bij het toekennen van deze bedragen kwam ook een van zijn mooie karaktertrekken uit. Gelukkig katholiek heeft hij nooit voor katholieke instellingen grooter uitkeeringen voorgesteld dan voor hervormde, alleen op grond dat zij katholiek waren. De eenige factoren, die bij hem op de verdeling der beschikbare sommen invloed uitoefenden, waren de belangrijkheid van het gebouw, de toestand waarin het zich bevond, en de gegoedheid van den eigenaar.

Aan het initiatief van Jhr. De Stuers is het ontstaan van het Rijksmuseum te danken, het gebouw, dat hem als kunstminnaar zooveel genot heeft verschaft, hem als ambtenaar zooveel verdriet heeft berokkend! Op de meest hatelijke wijze werd zijn beleid in zake den museumbouw door eenige kamerleden, die in dezen tot oordeelen allerminst bevoegd waren, gecritiseerd. Niet minder dan bedrog en knoeierij werden hem 'verweten, hetgeen op heldere wijze eerst door den minister Kappeyne, later door hem zelf is weerlegd. Ten duidelijkste bleek, dat niet de minste blaam noch hem, noch Dr. Cuyper, den schepper van dat wondere bouwwerk, dat als een blijvend gedenkteken van deze beide mannen de hoofdstad siert, kon treffen.

Niet minder dan het museumgebouw trok Jhr. De Stuers zich de verzamelingen van het rijk aan, die daarin een plaats zouden bekomen. Verkeerden zij voor zijn optreden als referendaris in desolaten toestand zoo spoedig mogelijk werd daarin verandering gebracht. Zoo heeft hij in samenwerking met Ph. van der Kellen het prentenkabinet gemaakt tot een der voornaamste van geheel de wereld. Niet minder heeft hij zich het lot der andere musea aangetrokken; het gansche beheer daarvan werd gereorganiseerd; de salarissen der directeuren werden verhoogd, opdat bekwame personen aan het hoofd der verzamelingen konden worden gesteld. Hetzelfde geschiedde met de Rijksarchieven.

Ook voor het kunstonderwijs heeft Jhr. De Stuers veel gedaan; men denke aan de oprichting der kunstnijverheidsschool te Amsterdam en Haarlem en der rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers te Amsterdam. Op zijn instigatie werd de vereeniging Rembrandt opgericht, die zooveel kunstwerken, welke het land dreigden te verlaten, heeft weten te behouden, en andere, die reeds naar het buitenland waren verhuisd, in ons midden heeft teruggebracht.

Na de beste jaren van zijn leven aan de afdeling Kunsten en Wetenschappen te hebben gewijd, na daar alles te hebben geregeld en georganiseerd, verwisselde hij in 1901 het Departement met de Tweede Kamer, om daar zijn gezaghebbend woord ter bescherming der monumenten te doen

hooren. Heeft hij daar verscheidene malen zijn krachten aangewend tot behoud van een belangrijk bouwwerk, dat dreigde te worden vernield, helaas niet altijd met succes, zijn streven richtte zich ook krachtig op het tot stand brengen van een monumentenwet, een wet, die de merkwaardige overblijfselen uit vroeger tijden onder haar bescherming zou nemen.

Moge het dezen grijzen strijder voor het schoone nog gegeven zijn een dergelijke wet in het staatsblad te zien verschijnen!

MR. J. W. FREDERIKS.

¹⁾ De volledige lijst is op blz. 510 van dit nummer afgedrukt.

VERBETERING.

Door den zetter zijn de woorden der twee eerste regels in de tweede kolom op blz. 497 van ons vorige nummer tot een onbegrijpelijk gestamel dooreengeworpen.

Men leze:

waar de indeeling en uitvoering daarvan aan toezicht onderworpen is, ontstond een rustig en niet overladen geheel, dat... enz.

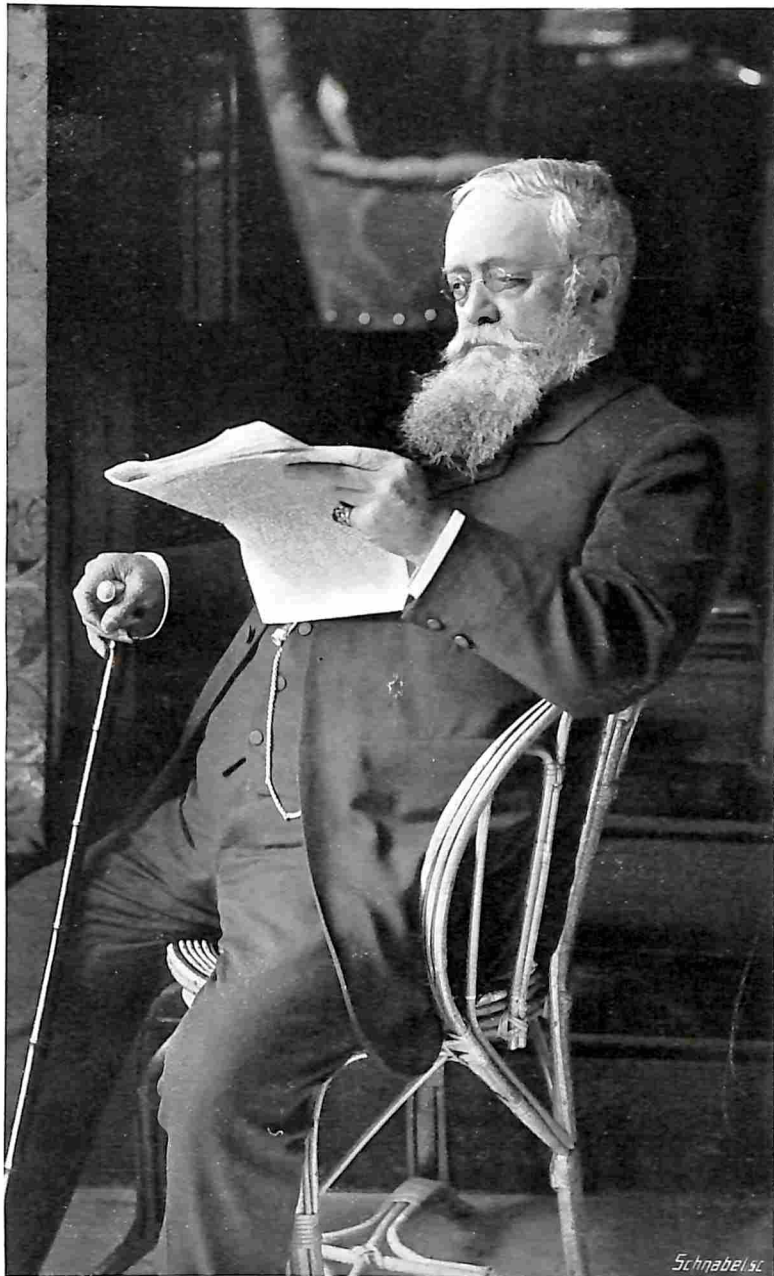

Foto C. Steenberg.

Jhr. Mr. V. E. L. DE STUERS, DE STRIJDER VOOR HET
BEHOUD ONZER OUDE MONUMENTEN.

OLD STADSGEZICHT TE GRONINGEN MET DE BOTERINGE-BOOGBRUG, AFGEBOREN IN 1886.

SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND.

INLEIDING.

WAAR bosschen en weiden overtogen zijn met een glans van sappigheid, waar de atmosfeer het landschap hult in een tooverachtigen zilveren sluier, waar de kleuren zacht zijn en teer, en de wijde luchten, in voortdurende afwisseling, het landschap tot een schoonheid maken, stéeds anders en toch steeds weer ontroerend, *daar* is ons vaderland. *Daar*, zeggen wij uitdrukkelijk en niet: *dat*. Want het vaderland is meer dan de geboortegrond, het is het volk met zijn aard en zeden, met zijn deugden en gebreken, met zijn verleden en zijn taal.

Zoo dan ook ieder goed Nederlander het zich tot plicht rekent, den vaderlandschen grond tegen aanvallen van buiten te beschermen, is dat, omdat staatkundige onafhankelijkheid slechts *voorwaarde* is voor een eigen volksbestaan, omdat er aan die geboortegrond iets anders, diepers vastzit. Maar al te veel echter vergeet men, dat ook in tijden van vrede het vaderland, zij 't niet zoo in zijn geheel als in oorlogstijd, dikwijls, en op velerlei wijze, belaagd wordt. Wie bij voorbeeld geen eerbied betoont voor het verleden van zijn volk, is evenzeer een vijand van dat volk als de zoo gevreesde *Pickelhaube* kan zijn, misschien zelfs gevaarlijker, want zijn optreden valt minder in het oog.

Eerbied voor het verleden, eerbied dus ook voor de scheppingen uit dit verleden, die ons het in stoffelijken vorm negelegd voelen en denken van het voorgeslacht toonen. Voor het ongeschonden behoud van die scheppingen wordt en werd op velerlei gebied zorgvuldig gewaakt; helaas, ook thans nog niet, op elk gebied. En zoo heeft het dan kunnen geschieden dat men in den wel gemoedelijken maar duffen tijd, toen men — met den nagalm van de kreten der Revolutie en den donder van Napoleon's kanonnen nog in de ooren — in zoeten doezel van nu-eindelijk-rust-hebben ter neerzat, in die jaren, vele tientallen jaren lang, toen men niet inzag welke plichten een eigen volksbestaan oplegt, den eerbied aan het voorgeslacht verschuldigd, zoo schromelijk uit het oog heeft verloren, dat men zich op de niet beschermde monumenten, dragers van het kunstgevoel onzer voorvaders, heeft geworpen met een sloopwoede, alsof men

wilde toonen, dat men er zich nog duidelijk van bewust was, het bloed der beeldenstormers in zijn aderen te hebben.

Zeker, de in de vorige eeuw zoo geweldig veranderde toestanden eischen verwijdering van veel ouds en eervouds: in het hier volgend artikel wordt daarover nader gesproken. Maar ook zoo heel veel is onder sloopershanden gevallen, zonder dat dit ook maar eenigszins noodzakelijk was; monumentale stadspoorten, rijke gevels, statige kasteelen en landhuizen werden met den grond gelijk gemaakt dikwijls alleen omdat ze oud waren en onderhoud vereischten. Toch is ons uit die sloopfurie nog wat overgebleven. En dat danken we vooral den man, aan wien op de vorige bladzijde reeds zoo welverdiende hulde is gebracht, den onvermoeiden fellen bestrijder van de sloop-manie, Victor de Stuers. Wij voelen ons gedrongen bij zijn 70en verjaardag, waarop hij met zooveel voldoening kan terugzien op de resultaten van zijn strijd tegen een zoo gevaarlijken binnenlandschen vijand, hem onze hartelijke dankbaarheid te betuigen voor hetgeen hij in dezen voor land en volk gedaan heeft.

Nóg is niet alles zooals 't wezen moest, maar toch, hoeveel is er veranderd sinds den tijd, toen hij, in gloeiende verontwaardiging over den toestand, waarin de monumenten van kunst en historie in ons land verkeerden en de algemeene onverschilligheid der overheid voor dit kwaad, zijn artikel „Holland op zijn smalst” schreef, dat opgenomen is in „De Gids” van November 1873.

„Buiten” meent op treffende en vruchtdragende wijze het terugwinnen onzer onafhankelijkheid te gedenken, door een aanvang te maken met de plaatsing van een reeks artikelen, waarin in woord en beeld wordt aangetoond, hoeveel schoone bouwwerken men in ons land sinds 1813, dikwijls zonder eenige noodzaak, heeft doen verdwijnen.

Verschiedene bekende landgenooten hebben hun medewerking toegezegd. In den loop van dezen en den volgende jaargang zal de reeks worden voortgezet.

Wij hopen op deze wijze er toe bij te dragen, dat aan sloop-lustigen een krachtig „tot hiertoe en niet verder” wordt toegeroepen, hetzij in den vorm van een wet, die onze monumenten

beschermt, hetzij door een zóó sterk ontwaakt besef, dat hij die onnoodig een monument vernielt of verknoeit, een vijand van het vaderland is, dat zich niemand meer aan de verontwaardiging en minachting van een geheel volk zal willen blootstellen.

DE REDACTIE.

I

WAT IN GRONINGEN EN DRENTHE IN DE JAREN 1813—1913 VERDWENEN IS.

De tijden veranderen, en met deze de menschen en hun omgeving.

IN en voor het leven van een volk is niet *elke* opvolgende bestaans-eeuw van *evenveel* beteekenis, van *evenveel* belang, evenmin als elk opvolgend bestaans-jaar zulks is in en voor het leven eener familie.

In menig eeuw schrijdt dat volks-leven kalm voort op het ontwikkelings-gebied, in de daaraan voorafgegane bereikt, en dringt die ontwikkeling dan langzamerhand door tot in de onderste lagen, en wordt er dus voortgebouwd op een vroeger gelegd fundament.

In enkele eeuwen echter heeft er eene verandering, een ommekeer in dien ontwikkelings-gang plaats, doordien de levens-opvattingen en de levens-praktijk zich wijzigen en alsdan wordt het verleden langzamerhand als een meer of min afgedaan, als een historisch tijdvak beschouwd.

De eeuwen waarin dit plaats heeft, onderscheiden zich door ingrijpende veranderingen op bijna elk gebied van het volks-leven, want, praktisch van aard als de mensch van nature is, verlangt hij om en bij zich, wat overeenstemt met zijn *nieuwe* wenschen en behoeften, wat hij *nu* het nuttigste en *nu* het doelmatigste acht; hetgeen daaraan niet meer voldoet, verliest voor hem zijn waarde, het wordt vervangen, en, niet meer benut, verdwijnt het of verhuist naar de oudheids-kamer.

In geen eeuw der geschiedenis nu, onderging ons volksleven in *al* zijn lagen, meerdere en grootere wijzigingen, dan in de voorafgegane, de XIXde.

Door en met de Fransche ^{*}omwenteling, het Fransche bestuur en de overheersching, wijzigden zich ten onzent eeuwen-oude toestanden, gebruiken en denkbeelden.

Door en met de vlucht der natuur-wetenschappen, kwamen er nieuwe hulpkrachten de stoom en de electriciteit ter beschikking, het geheele verkeers-, fabrieks- en handels-wezen veranderend,

Door en met de vorderingen in de scheikunde en in de ziekten-leer, kwamen er nieuwe inzichten omtrent den invloed der inwoning, van het drinkwater en van de alkohol op de volksgezondheid; verhuisde de zuivelbereiding naar de fabriek en kwam de kunstmest de opbrengst van vruchtbaeren grond verhoogen en dorre heidegrond in bouwland veranderen.

Op de beteekenisvolste terreinen van ons zakelijk volksbestaan, op die van onzen landbouw, handel en nijverheid, op die van onzen woningbouw, drinkwater-voorziening en gezondheidsleer, had daardoor een algeheele ommekeer plaats; groot en vele waren dan ook de veranderingen, welke dit tengevolge had en nog steeds heeft.

De trekschuit, de post- en de reiswagen, zij verdwenen en mede de draagkoets, de elegante slede en de bolderwagen.

Met het zeilschip verdween de oude koopvaardijvloot, om plaats te maken voor stoomboten van steeds grootere afmetingen en diepgang en bergvermogen en snelheid.

De vroeger zoo vaak bijna onbegaan- en onberijdbare wegen en de smalle kerk- en lijken-paden, werden vervangen door enkele straat- en door tal van grintwegen. terwijl vaarten en diepen tot naar en in de 't verst afgelegene veenstreken gegraven, er vertier en ontwikkeling kwamen brengen.

Spoor- en tram-banen, eerst de hoofdplaatsen en nadien steeds meerdere dorpen onderling en met de buitenwereld verbindend, vergemakkelijken en vertien- tot verhonderdvouden het verkeer, met al de voordeelen daaraan voor handel, bedrijf, enz. verbonden.

Groningen, Koevorden, Delfzijl, Oude- en Nieuwe-Schans, zij werden ontdaan van heur vestingwerken; met heur wallen werden de grachten gedempt, de poorten, bruggen en accijnshuisjes verdwenen, en onbelemmerd leggen beide eerstgenoemde zich sedert in allerlei richtingen vrijelijk uit.

Haar vroegere taak, als *grens-vestingen* voor de verdediging des Rijks te zorgen, is daarmede met al de lasten en bezwaren daaraan verbonden, vervallen, doch mede verviel door en met de Gemeentewet van het jaar 1848, voor Groningen, Koevorden, Assen en Meppel, (beide laatstgenoemde werden eerst in 1807 door koning Lodewijk tot *Steden* verheven) een groot deel van hetgeen er van hare Stedelijke Rechten en van haar *zelfbestuur* van weleer nog was overgebleven.

DE VOORMALIGE HEEREPOORT TE GRONINGEN, AFGEBOREN IN 1875.

De heerlijke rechten van vroeger, zij verdwenen en daarmede, wat er in beide Gewesten nog restte van den vaak zoo in-typischen dorpsheer en van omgrachte en omsingelde borgen, met hun boomgaerden en hoven, met hun duiventil én eendenkooi, én zwanendreef én kerkgestoelte.

De Gilden van vroeger met al hun eigenaardigheden, met al hun vaak zoo kleinzielig gekibbel en talloze verbodsbepalingen, zij verdwenen mede met al het goede dat zij hadden en brachten.

Het oude Rechthuis met zijn Naak, de oude rechtspraak en het schavot, zelfs het oude Tucht- en Spin-huis is verdwenen, de doodstraf is afgeschaft, evenals het geeselen, brandmerken en verbannen en angstvallig wordt *nu* bij elk misdrijf en elke misdaad bijna, de toerekenbaarheid overwogen, en zoo mogelijk, de beschuldigde als een zieke behandeld.

De krankzinnige, vroeger veelal door opsluiting in een daartoe getimmerd hok in het gasthuis onschadelijk gemaakt en aldaar bespot, wordt nu, als zijn verwanten 't niet kunnen betalen, op kosten der gemeenschap, in een landelijk gesticht, op 't zorgvuldigst behandeld en verpleegd.

De dorps-schoolmeester, die voorheen moest leven van *èen* stuivers 's weeks, of iets meer, van *elk* zijner leerlingen en die zijn school en zich zelf 's winters verwarmde met de lange turf, waarvan *elk* hunner er daagsch er één meebracht, hij is nu in zekeren zin de dorpsheer geworden, voor wiens woning en inkomen en school, in menig gemeente meer zorg wordt besteed, dan voor de kerk, de pastorie en dominé's-inkomen.

De oude schoollokalen, met gebrek aan ruimte, licht en lucht, zij zijn nu alle door groote gebouwen vervangen, in de dorpen bijna alle met een speelplein met geboomte omzet.

De platlandicus van vroeger is mede verdwenen, evenals de

DE VOORMALIGE BOTERINGE-POORT TE GRONINGEN MET DE WACHTHUISJES.

aderlater; met het verbod van December 1826 eindigde het begraven in de kerken, en van na 1870 op de er om gelegen kerkhoven, zoodat men nu buiten elk dorp de begraafplaats vindt.

Het zoo in-typische oude houten klokgestoelte, voorheen op menig kerkhof de taak van een toren vervangend, is op een enkele na, nu verdwenen, evenals de oude standaard-meulen.

De plaggenhut op de heide en het van riet opgezette en met leem besmeerde huis, zij bestaan niet meer en nog alléén in enkele achterhoeken van *Drenthe* vindt men de zoo in-karakteristieke oude houten schuur-boerderijen, met bemoste rieten daken en stroo-vlechtingen en schilderachtige groepeerings, een geheel, door eiken-geboomte overschaduwde en door met kreupelhout begroeide wallen omzet.

De rook dwarrelt er niet meer als voorheen lustig dakwaarts uit de zelf gezochte openingen; het eertijds midden op den deel gelegen vrije haardvuur, verplaatst eerst tegen den achterwand, is daarna met eene rook-ruimte van dat deel afgescheiden, met een rookkap en rookgeleiding voorzien en open vuur gebleven, waar het althans, zooals meerendeels het geval is, niet door eene kachel is vervangen.

De meerdere vervaart en 't meerdere verkeer, brachten meerdere behoeften en ten offer daaraan verdween en verdwijnt langzamerhand het lage oude woonhuis met zijn bedsteden en diepe kasten: het al of niet overluifeld zitje aan de vóorzijde behoort reeds lang tot het verleden, evenals de oude boerderij met zijn laag neerschietend met riet gedekt dak, evenals de overdekte oude uitspanning, de oude hoefstal, de oude hoogbrug met haar schut-muren, en wat dies meer zij.

(Slot volgt).

C. H. PETERS.

Overneming verboden.

OUDE STANDER-MEULEN BIJ ZUIDHORN, AFGEBOKEN IN 1910.

Een onverwoestbare getuige uit een ondoordringbaar tijdperk.

DE Sphinx. Ondoorgankelijkheid, strakheid en mysterie vereenigen zich in de zwijgende figuur, die sedert ontelbare geslachten de verwoestingen der eeuwen heeft weerstaan in de zandige vlakte van Gizel.

De oorsprong en de ouderdom van de Sphinx behoren tot de onoplosbare wereldraadselen. Ondersteld wordt, dat zij den ouderdom der eerste pyramiden nog met eeuwen overtreft, en aannemende de juistheid van de theorie, dat de reuzenfiguur, gehouwen uit den onvergankelijken kwartsrots een monument voor Tahutmes IV moet voorstellen, zou zij dateeren van 4000 jaar voor Christus. Naar alle waarschijnlijkheid is de Sphinx echter van oneindig hooger ouderdom en vermoedelijk een overblijfsel uit een tijdperk van

een voorhistorisch menschenras, Titanen naar lichaam en geest, die voor tienduizenden jaren de aarde bevolkten.

De hedendaagsche wetenschap en de technische vaardigheid op ieder gebied hebben weinig of niets gedaan, om het raadsel van de Sphinx tot oplossing te brengen. Drie maal in de laatstverloopen eeuw werd de voorzijde van het beeld ontlaan van het steeds aanwaaiende woestijnzand, maar de rug en de zijden zijn nog door geen menschelijk oog aanschouwd.

De geologen hebben hun onderzoek naar de herkomst dier kwarts-massa's ten einde raad moeten staken. Het zijn harde vuursteen-rotsen, die daar in de naakte delta van de Nijl-vallei als het ware zijn neergeworpen. Geen metaal, zelfs niet het meest geharde staal, is in staat in het kwarts te dringen. Daarom moeten de graveerstiften van de werktuigen, waarmede de Sphinx is bewerkt, diamant, saffir, smaragd, topaas of chrysoberyl zijn geweest, allerwaarschijnlijkst het eerstgenoemde, tenzij, zooals bij andere voorhistorische overblijfselen, een kracht werd aangewend, die ons tot heden niet bekend is.

De figuur bestaat uit een menschenhoofd en het lichaam van een kruipenden of neerliggenden leeuw en het is wel een feit van bijzondere beteekenis, dat onder de overblijfselen der Maya-Cultuur in Yucatan, (Centraal-Amerika) Sphinxen zijn gevonden, zoowel mannelijke als vrouwelijke, die veel overeenkomst vertoonen met die van Egypte en Klein-Azië.

Het Sphinx-raadsel, opgelost door Oedipus, heeft zijn wedergade in verschillende uithoeken der wereld. De studie der oudheid is niet enkel betooverend, zij leidt den onderzoeker op lange wegen, die den vorschier het onderzoek doen staken met de vraag, waar het eind van dat alles is. Het is een studie, waarbij slechts gestadige, harde arbeid resultaten geeft. Reeds sinds lang, nu de miasmen van bekrompen vooroordeel opgehouden hebben onzen gezichtskring te beperken, moet de wereld wel erkennen, dat achter het zoogenaamde paganisme der Egyptenaren en andere beschavingsstaten der oudheid een wetenschap schuilt en een filosofie, die wij, in onze dagen, eerst ontdekken in de harde school van bittere ervaring.

De sphinx is tegenwoordig, ik zou haast zeggen, een algemeen stokpaardje. Maar hoewel dat verwerde, reusachtige overblijfsel door duizenden tot een onderwerp van al of niet wijsgeerige beschouwingen is gemaakt, zij bleef, zooals zij was — een sphinx — ondoorgankelijk, geheimzinnig, majestetisch.

Geleerde egyptologen hebben verklaard, dat zij een beroemd egyptisch monarch voorstelt, maar de stelling, dat zij een symbolische beteekenis zou hebben is meer houdbaar, gezien de omstandigheid, dat in de beschavings-periode, waarvan de sphinx een overblijfsel is, een gewoon aardsch vorst niet zoo buitengewoon hoog stond. Het gelaat van de sphinx is dat van een godheid; haar lichaam, een liggende leeuw, duidt op kracht. Zij heeft het gezicht naar het Oosten gewend, waar de zon opkomt, en werd opgericht in een tijdperk toen cosmographie door de geleerden meer steeds een onderwerp van studie was dan nu.

„De sphinx”, zegt Dr. Budge, „is het zinnebeeld van Khuti, of Heru-Khuti en stelt voor Horus en de zeven glorieuzen, met andere woorden, ons geheele zonnestelsel. In het „Doodenboek” wordt gesproken van Heru-Khuti als „Ik ben het licht der wereld”, zoodat het daar in de plaats treedt als de gansche leer van Kosmos (de cosmographie). Het is het symbool van een wetenschap, die wij tot heden niet in staat zijn, na te speuren.

C. L.

HET OUDE STADHUIS (THANS KANTONGERECHT) TE WOERDEN, EEN VAN DE VELE MOOIE BOUWWERKEN, DOOR HET KRACHTIG OPTREDEN VAN VICTOR DE STUERS UIT DE HANDEN VAN SLOOPERS GERED.

JHR. J. H. RAM. †

GIJ vraagt mij, geachte Redacteur „naar aanleiding van het overlijden van Jhr. Ram een artikel over dezen man van beteekenis”; ik aarzel of ik aan Uw verzoek zal voldoen. Niet, dat ik de vraag niet volkomen versta: integendeel, ik heb weinigen gekend die ik in alle opzichten zoo hoog stelde als hem, weinigen die bij hun verscheiden zoo zeer aanspraak maken konden op een woord van groote waardeering, van diepgevoelden dank voor hetgeen zij geweest zijn voor hun vrienden, van weemoed door de leegte die zij achterlaten.

Maar ik weet, dat het weinig stroken zou met Ram's bescheiden natuur om gediend te zijn met woorden vol lof en erkenning.

Met véél woorden en véél lof. Ach, enkele weinige, *een enkel* blijk van waardeering zijner verdiensten had Ram — ik weet dat — wel gaarne ondervonden. In stede daarvan hebben hem al te zeer verguizing en teleurstelling getroffen, waartegen zijn zacht gemoed, zijn inderdaad weinig strijdbaar karakter — schoon het vaak anders leek — niet gewassen waren.

Toch, al weet ik het, weinig in zijn geest te handelen door aan zijn nagedachtenis eenige regelen te wijden, toch kan ik, na wikken en wegen, uw verzoek niet afslaan.

Want het doet zoo goed om zich nog eens kalm neer te zetten en die jaren van vriendschap te doorleven, van echte vriendschap zooals alléén Ram die geven kon.

Hij, die zich geheel gaf, die elke gedachte uitwisselde, die belangstelde in alles, en voor wien niets klein was... en tevens *alles* klein.

Groot was de suggestieve kracht op hen, wien hij vriendschap schonk, maar ook: met wat graagte nam hij hun oordeel, hun meening, hun tegenkant. Omgang met een geest zóó fijn als de zijne, denker, scherp opmerker, moet voor allen die in nauwere aanraking tot hem stonden, immer een waar genot zijn geweest.

* * *

We leerden mekaar kennen aan de Krijgsschool, ik zou willen zeggen de beste gelegenheid in het leger tot elkander's waarde-bepaling.

Daarna gingen we samen naar Zuid-Afrika; Ram vooral in groot enthousiasme voor de Boeren en hun zaak. Aan het eind van de heenreis werd hij ernstig ziek. En als niet in het gastvrije huis der van Kretschmars te Pretoria hij een zoo liefderijke opname en verpleging had gevonden, wellicht had reeds toen onze vriend zich de kracht voelen ontzinken om de groote teleurstelling van het niet-kunnen en toch zoo zielsgraag-willen te boven te komen.

Wat herinneringen doemen op bij het overdenken van dat brok van ons leven, van het nabije van den oorlog dat zoo heel anders was als het in de verte verwachtte.

Als we terugwaren in het vaderland wachtte ons bittere strijd; en het is inzonderheid in dien tijd dat ik Ram's hoog en edel karakter heb leeren bewonderen.

Het waren de jaren van „de Militaire Gids-beweging”, toen wij met Graafland en enkele andere trouwe helpers ons opmaakten voor een hervorming van sommige denkbeelden op legergebied.

Hij gevoelde zoo intens de waarheid van zijn streven — er is nooit één moment van onwaarheid geweest in zijn bestaan —, dat hem wel diep moest neerslaan de bejegening welke van zijn ernstig pogen het gevolg was.

Die hem geknakt heeft, al wist hij door zijn fijne beschaving meestal te verbergen wat hij leed.

De arbeid aan het tijdschrift, waarvan Ram de ziel was, heeft hem geruimen tijd in beslag genomen en lang tot leven opgewekt. Soms kwamen momenten van al te grooten druk. Dan hield hij het niet uit en ging op reis.

Maart '07 schreef hij me uit Napels — het is N°. 185 uit een bundel brieven die me dikwijls nog zooveel genieting geven:

„...ik voer niets uit. Droeve maar ware bekentenissen. Ik leef naar de luim

JHR. J. H. RAM. †

van 't oogenblik en bepaal me tot domweg genieten. Ik beken er bij dat 't me is of een zwaar gewicht van me weggenomen is, ik voel me vrijer en gelukkiger dan in 't aloude Zeist tusschen de verschillende legerstelsels die de post me bracht.

Dat gevoel van verlossing bracht mee een behoefte om nu maar niet te veel aan die interessante zaken te denken. Er moest wat frische komen in mijn arme hersenkastje. Of 't na terugkomst in 't vaderland beter zal gaan dan vóór vertrek, zal ik moeten afwachten. Ik ben verlangend om terug in Holland je opstel te lezen. Hier echter doe ik niet aan die dingen. Ik ben er te gedachteloos voor en wensch met zekere koppigheid alle ernst uit mijn hoofd te bannen.

Hoe ik hier leef? Nu, als de ware tourist, tochtjes hier en daar heen, zien dit of dat. Het genotvolle is 't onwezenlijke van zoo'n bestaan. Dát is 't genot van reizen: het zich bewegen tusschen gewone levensverhoudingen die men met geheel ander oog beziet, waarvan de ernst niet wordt gevoeld. 't Leven wordt dan tot spel, soms vervelend, soms boeiend, maar nooit wordt het ernst. 't Is net als of men droomend waant te kunnen vliegen en hoe langer die droom duurt, hoe genoeglijker. Maar 't

ontwaken kan niet uitblijven. Dat komt wel als ik weer in Zeist of den Haag ben. Dan is 't weer uit met vliegen en cordieu, dan komen de legerstelsels weer...”

Hij heeft het lang volgehouden, het redacteurschap van de Militaire Gids, eerlijk gezegd langer dan ik verwacht had. Want het was in meerder opzicht zwaar werk, met als sober loon een spatje zelfgenoegzaamheid, als een „Eigen Bodempje” leesbaar was uitgevallen. De correspondentie, het peuteren in ander werk was taai; met zeldzame volharding gaf Ram er zich voor. Eens schreef hij me:

„Er is voor mij niets moeilijker dan een opstel te weigeren. Ik vind dat net zoo beroerd als indertijd om straf op te leggen. Iemand die iets schrijft, vindt dat natuurlijk zelf altijd heel mooi, tenzij hij, per toeval, eens mocht staan boven zijn eigen utingsvermogen en 't van dat zeer bijzondere standpunt onpartijdig weet te beoordeelen. Intusschen, menschen die een zoo vreemd, zeldzaam voorkomend geestelijk vermogen bezitten schrijven niet... tenzij gedwongen.”

* * *

Ook nadat hij zich aan het tijdschrift onttrokken had, bleef Ram's liefde voor het militaire en voor de journalistiek. Men zal zich de mooie manoeuvreverslagen herinneren, die hij eens bij de leger-oefeningen als *Handelsbladman* heeft ingezonden. En nu een jaar geleden ging hij als oorlogscorrespondent voor de *Nieuwe Rotterdammer* naar Bulgarije. Van de kogels heeft hij er weinig gespeurd, maar zijn schetsen over land en volk en den oorlog buiten het gevechtveld waren meesterlijk. Ook daarin trof in elken zin de scherpe opmerkingsgave en zijn benijdenswaardige denkkraft.

Foto Haagsch III. bureau

DE KEURING VAN ROODE-KRUIS HONDEN TE 'S GRAVENHAGE OP 4 OCT. L.L. „BART” (EIGENAAR VOSSENAAR), DIE DEN EERSTEN PRIJS WON BIJ DEN DAGWED-STRIJD IN HET OPSPOREN VAN GEWONDEN, IN ACTIE.

Foto C. Steenberg.
DE FANCY-FAIR TEN BATE VAN DE VEREENIGING „HULP IN HET HUIS-
HOUDEN" TE 'S GRAVENHAGE.
EEN TOT DIEP IN DEN BEURS TASTEN VERLEIDEND HOEKJE.

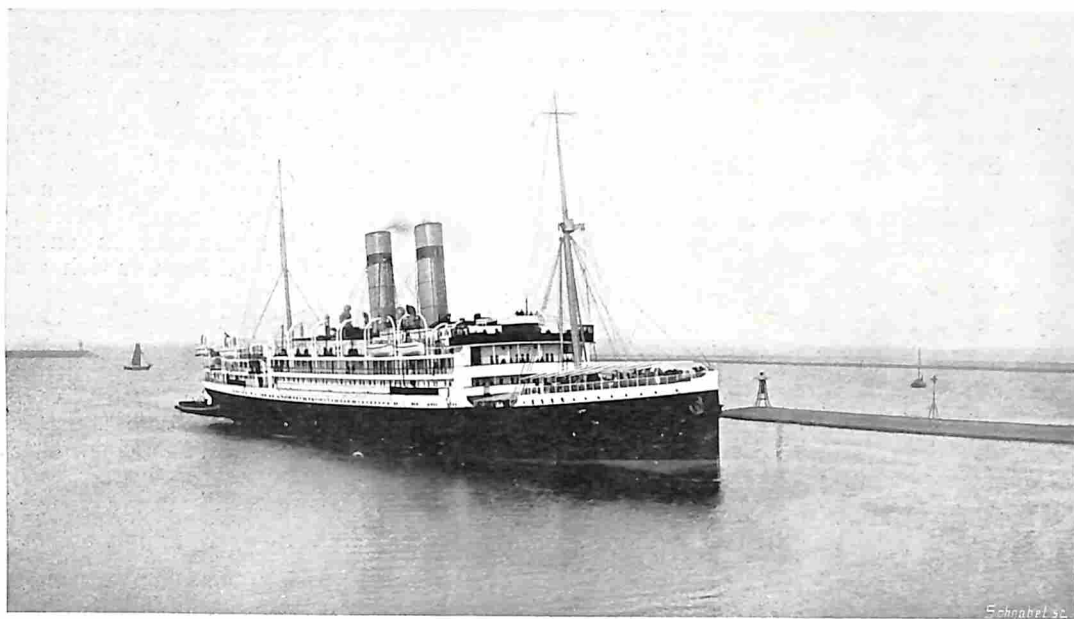

Foto Persbur. Vaz Dias.
DE „GELRIA" VAN DE KON. HOLL. LLOYD, HET GROOTSTE STOOMSCHIP DER
TE AMSTERDAM GEVESTIGDE LIJNEN, DE HAVEN VAN IJMUIDEN
BINNENVAREND.

Foto Persbur. Vaz Dias.
EEN KIJKJE TIJDENS HET CONOURS-HIPPIQUE EN DE GYMKHANA-RACES DER
UTRECHTSCHER JACHTVEREENIGING OP DE ZWARTE HEUVELS BIJ DE BILT, DONDERDAG
9 OCTOBER. DAMES, OP DE BORST VAN DE DEELNEMERS AAN HET GYMKHANA-SPEL
EEN STRIKJE SPELEND.

Zijn laatste levensjaren beoefende Ram de rliegsport; hij was medeoprichter van de Nederlandsche vereeniging voor de luchtvaart en een steeds ijverig lid. Zijne verdiensten op dit punt werden, als we hem de laatste eer bewezen, door kolonel van Terwisga in eenige gevoelvolle woorden herdacht.

Daar waren er velen bijeen, velen van Ram's trouwe vrienden, machtig onder den indruk van zijn heengaan.

Want wij allen gevoelden het diep op dat oogenblik wát hij voor ons eenmaal was. Hoe trilde het in ons als zijn oude vriend van Lijnden dat zoo eenvoudig-juist schetste.

* * *

Every inch a gentleman. Dát was Ram. Zonder eigenbaat, nooit zichzelf zoekend, altijd volkomen oprecht, volkomen eerlijk, volkomen rechtvaardig. Hij heeft bitter geleden — hij had het zoo anders verdiend. TH.

Door Victor De Stuers geredde oude gebouwen.

1. Oosterpoort te Hoorn.
2. Huis van Maarten van Rossum te Zalt-Bommel.
3. Waterpoort te Sneek.
4. Stadhuis, thans kantongerecht te Woerden.
5. Koppelpoort te Amersfoort.
6. Museum te Zwolle.
7. Muurschilderingen te Bathmen.
8. St. Janskerk te Utrecht.
9. Kleine of Minderbroederkerk te Polsward.
10. Hal te Zutphen.
11. Hofje te Alkmaar.
12. Gevangenpoort te 's-Gravenhage.
13. Kasteel van Radboud te Medemblik.
14. Gothisch huis „Het Lammetje", Veere.
15. Gothisch huis te Sluis.
16. Gevangentoren te Vlissingen.
17. Twee torens van het Spanjaardsgat te Breda.
18. Militair-hospitaal (vroeger Kolve-niersdoelen) te Middelburg.
19. Huis „De Blauwe Poort" te Dordrecht.
20. Kasteel te Wijchen.
21. Gevel huis „Zoutenbalk" te Utrecht.
22. Mariëburgkerk, thans museum te Nijmegen.
23. Buitengasthuis te Amsterdam.
24. Arsenaal te Amsterdam.

Mr. J. W. Frederiks te 's Gravenhage zond ons deze lijst, die een ieder, vooral hem, die deze gebouwen kent, duidelijk zegt, hoe veel dank, alléén reeds op dit gebied, wij den man verschuldigd zijn, die door een Minister smalend antiquiteiten-wellusteling werd genoemd.

Tot onzen spijt konden wij in dit nummer afbeeldingen van slechts een tweetal dezer monumenten opnemen, n.l. van de Waterpoort te Sneek en van het voormalig Stadhuis te Woerden.

Het eerste gebouw dagteekent van 1613, het tweede van 1555. Beide zijn treffende bewijzen van den kunstzin en smaak onzer voorvaders.

UCHTEND.

In bruin-drabbig slootje,
Met wat warrig riet,
Zingen trage droppels
Hun eentonig lied.

Aan bruin berkeboompje,
Donker glans-fluweel,
Paarlen dikke druppels,
Schitter-licht juweel.

Wolken lijze komen,
Drijven stil voorbij,
Kindertjes, die droomen
Van de blonde Mei.

EDITH HEIDE.